

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

Dersin Kodu : SBE599
Dersin Adı : Yapay Zekâ ve Ceza Adaleti

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

Dersin Kodu : SBE599
Dersin Adı : Yapay Zekâ ve Ceza Adaleti
Dr. Öğretim Üyesi Buket Abanoz Öztürk

DERS İZLENCESİ

Öğretim Elemanı
Ofis : B Blok 506
E-Posta : baozturk@ticaret.edu.tr
Ofis Saatleri : Ofis görüşmeleri e-mail ile randevu alınarak yapılacaktır.
Özgeçmiş Linki : **https://avesis.ticaret.edu.tr/baozturk**

DERS BİLGİLERİ

Dönem : Bahar 2024
Zaman : Perşembe 18:30-21:30
Dersin Kredisi/AKTS : 3/7,50
Derslik : B506
Dersin Veriliş Şekli : Yüz Yüze
Dersin Türü : Seçmeli

DERSİN AMACI

Yapay zekâ (AI), işe giderken kullanılan robotaksiden akıllı ev aletlerine kadar pek çok alanda günlük hayatın bir parçası olmuştur. Bu yönüyle yapay zekâ araçlarının kullanımından doğan zararlarda yapay zekanın ceza sorumluluğunun doğup doğamayacağı tartışmaları sürmektedir. Örneğin, otonom bir aracın neden olduğu trafik kazasında yayanın ölümünden operatör, yolcu, yazılım mühendisi veya aracı üreten şirketin yöneticisi dışında bir yapay zekanın sorumlu tutulup tutulamayacağı tartışılmaktadır. Bu bakımdan yapay zekada kişilik tartışmalarını ve yapay zekâ türlerini geleneksel suç teorisinde yer alan hareket yeteneği, kusur yeteneği, cezanın amacı gibi meselelerle birlikte ele almak gerekir. Dersin ilk amacı, bu tartışmaları kapsamlı bir biçimde ele alarak yapay zekâ ve ceza hukuku sorumluluğu üzerine düşünmektedir.

Diğer taraftan ise yapay zekâ bireyleri ve toplumu etkileyen önemli kararların alınmasında giderek daha fazla kullanılmaktadır. Bir kişinin hayatının, özgürlüğünün ve kamu güvenliğinin tehlikede olabileceği ceza adaletindeki karar süreçlerini de kayda değer bir şekilde etkilemektedir. Örneğin, ceza muhakemesinde şüphelinin kimliğini tespit etmek, suça ilişkin delil toplamak, şüpheli veya sanığın gelecekteki suç davranışını tahmin etmek, sanığa uygulanacak en uygun rehabilitasyon programını veya yaptırımı belirlemek gibi çeşitli kararların verilmesi süreçlerinde yapay zekâ kullanılmaktadır. Fakat adil yargılanma hakkı temelinde masumiyet karinesi, suçlamayı ve delilleri öğrenme hakkı, savunma hakkı, ayrımcılık yasağı gibi insan hakkı ve etik ihlali konusunda ciddi endişeleri de beraberinde getirmektedir. Dersin ikinci amacı da yapay zekâ araçlarının ceza muhakemesindeki karar süreçlerinde sağladığı hazır bilginin nasıl ortaya çıktığını anlamak ve bu hazır bilgi karşısında şüphe duyma ve soru sormanın ehemmiyetine işaret etmektir.

Bu üç kredilik derste, yapay zeka ve ceza hukukunu bütüncül bir bakış açısıyla ele alarak yapay zekanın ceza sorumluluğuna ve ceza adaletindeki kullanımlarına ilişkin önde gelen akademik çalışmaları ve mahkeme kararlarını okuyarak bu teknolojilerin nasıl çalıştığı ve geliştiğiyle ilgileneceğiz.

DERSİN ÖĞRENME ÇIKTILARI

- Yapay zeka teknolojisinin nasıl çalıştığı ve geliştiği tanıtılarak, günümüz hukuk sistemlerinin öngördüğü sorumluluk sahibi insan ile yapay zeka arasındaki farkları ve benzerleri ortaya koymak.
- Yapay zekanın hukuki statüsüne yönelik yaklaşımları ele alarak "yapay zekâ fail olabilir mi?" sorusunu tartışmak.
- Zekâ ve öğrenme kavramları üzerine düşünmek, "öğrenen ve eyleyen bir yapay zekanın hareket yeteneği var mıdır?" sorusunu suç teorisinde ileri sürülen hareket teorileri çerçevesinde tartışmak.
- Yapay zekâ ve bilinç kavramları üzerine düşünmek, bu kavramlarla "yapay zekanın öz bilinci var mıdır?" sorusunu tartışmak.
- Yapay zekaya ne tür yaptırımlar uygulanabilir? Cezanın amacı bakımından mecut ve olası yaptırım türlerini değerlendirmek.
- Ceza adaletinde yapay zekâ araçlarının yeri ve işlevlerini tanımak. Profilleme yapan algoritmaları ceza muhakemesinin temel ilkeleri bağlamında değerlendirmek.
- Uygulamada robot hâkim, savcı, katip ve avukat ya da bu mesleklere yardımcı yapay zeka araçları hakkında bilgi edinerek yapay zekanın gelişimi ile birlikte mesleğin geleceği üzerine konuşmak.

DERSİN YAPISI ve POLİTİKASI

⇒ **Dersler, ders programında belirtilen gün ve saatte yüz yüze gerçekleştirilecektir.**
⇒ **İletişim Kanalları ve Yöntemi:** Sorularınızı baozturk@ticaret.edu.tr adresine mail olarak iletebilirsiniz.
⇒ **Dijital Araç Kullanımı:** Derste kişisel bilgisayarlarınızı getirmenizde fayda olabilir.
⇒ **Ödev ve proje teslimleri:** Proje ödevini, sunum gününüze kadar mail olarak göndermeniz ve sunum günü ders saatinde sunmanız beklenmektedir.
⇒ **Derse Katılım:** Derse devam zorunluluğu %70'tir. Dönemin %30'dan fazlasına katılmayan IA notu alır ve final sınavına giremez.

DERSİN KAYNAKLARI

Kitaplar

Berat Çamlıca, Yapay Zekanın Ceza Sorumluluğu ve Kişilik Tartışmaları, Yetkin, 2022.

Çağlar Ersoy, Robotlar, Yapay Zeka ve Hukuk, On İki Levha Yayınları, 2020.

Eşref Adalı**,** Yapay Zekâ, İnsanlaşan Makineler ve Yapay Zekâ içinde, haz. Mehmet Karaca, İstanbul, İstanbul Teknik Üniversitesi Vakfı Yayınları, 2017.

Irmak Erdoğan, Yapay Zekâ ve Profilleme Teknolojilerinin Ceza Muhakemesinde Kişisel Veri İşlenmesine Etkileri, Seçkin Yayıncılık, 2022.

Isaac Asimov, Ben, Robot, Çev. Ekin Odabaş, İstanbul, İthaki Yayınları, 2006.

İoanna Kuçuradi, Etik, Ankara, Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları, 2006.

Kayıhan İçel/Yener Ünver, Ceza Hukukunda Robot, Yapay Zekâ ve Yeni Teknolojiler, Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Serisi 21, Seçkin Yayıncılık, 2021.

Karsten Gaede, Künstliche Intelligenz-Rechte und Strafen für Roboter?: Plädoyer für eine Regulierung künstlicher Intelligenz jenseits ihrer reinen Anwendung, Nomos, 2019.

Mehtap Doğan, Yapay Zeka ve Bilinç Problemi, Çizgi Kitabevi, 2020.

Mustafa Aksu, Yapay Zeka ve Hukuk, On İki Levha Yayıncılık, Richard Susskind, Yarının Hukukçuları, Lykeion, 2022.

Pınar Bacaksız/Seda Yağmur Sümer, Robotlar, Yapay Zeka ve Ceza Hukuku, Adalet, 2021.

Serena Quattrocolo, Artificial Intelligence, Computational Modelling and Criminal Proceedings: A Framework for a European Legal Discussion, Springer: Cham, Ağustos 2020

Yavuz Köroğlu**,** Yapay Zeka'nın Teorik ve Pratik Sınırları, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi: İstanbul, 2017

Zeynel Kangal, Yapay Zekâ ve Ceza Hukuku, On İki Levha Yayıncılık: İstanbul, Mayıs 2021.

Makaleler

Aleš, Završnik, "Criminal Justice, Artificial Intelligence Systems, and Human Rights", ERA Forum, C: 20, 2020, ss.567-583.

Berrin Akbulut, Yapay Zekâ ve Ceza Hukuku Sorumluluğu, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: XXVII, S: 4, Ekim 2023.

Buket Abanoz Öztürk, "Ceza Muhakemesinde Sanığın Mükerrer Suç İşleme Riskinin Hesaplanması: Compas Algoritması ve Adil Yargılanma Hakkı", Yapay Zekanın Cezai Sorumluluğu, (Editörler: Murat Balcı, Hüseyin Aydın), Haziran 2021, Adalet Yayınevi, s. 81-103.

Doğan Kökdemir "Yapay Zeka Neredeyse Tamam: Peki Yapay Bilinç?, https://www.birgun.net/makale/yapay-zeka-neredeyse-tamam-peki-yapay-bilinc-449790

Enes Köken, "Yapay Zekanun Cezai Sorumluluğu", TAAD; (47), 2021, ss. 247-286.

Ercan Öztemel, "Yapay Zekâ ve İnsanlığın Geleceği", TÜBA Bilimler Akademisi, https://www.tuba.gov.tr/tr/yayinlar/suresiz-yayinlar/bilim-ve-dusunce/bilisim-teknolojileri-ve-iletisim-birey-ve-toplum-guvenligi-1/yapay-zek-ve-insanligin-gelecegi

Güneş Okuyucu Ergün, "Machina Sapiens", AÜHFD, C. 72, S. 2, 2023, s. 717-758.

Hakan Aksoy, "Yapay Zekâlı Varlıklar ve Ceza Hukuku", International Journal of Economics, Politics, Humanities & Socai Sciences, 4 (1), 2021, ss. 10-27.

Hallevy, G., "Yapay Zekaya Sahip Varlıkların Cezai Sorumluluğu – Bilim Kurgudan Yasal Toplumsal Denetime", (Çev. Müslim Fincan), Küresel Bakış, (24), 2018, ss. 111-142.

Hatice Candan, "Adım Adım Makine Öğrenmesi Bölüm 4: Denetimli Öğrenme ve Denetimsiz Öğrenme Arasındaki Fark", https://medium.com/machine-learning-t%C3%BCrkiye/ad%C4%B1m-ad%C4%B1m-makine-%C3%B6%C4%9Frenmesi-b%C3%B6l%C3%BCm-4-denetimli-%C3%B6%C4%9Frenme-ve-denetimsiz-%C3%B6%C4%9Frenme-aras%C4%B1ndaki-fark-4aa174983380

Kemal Arıkan, "Bilinç ve Bilinçli Olmak Nedir?", https://www.kemalarikan.com/bilinc-ve-bilincli-olmak-nedir.html

Koray Doğan, "Sürücüsüz Araçlar, Robotik Cerrahi, Endüstriyel Robotlar ve Cezai Sorumluluk", D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN'a Armağan, 21 (Özel S.), 2019, ss. 3219-325.

Olgun Değirmenci, "Yapay Zekâ ve Ceza Hukuku Sorumluluğu", Erişim: www.academia.edu/42794137/Yapay_Zeka_ve_Ceza_Sorumluluğu, ss.1-16.

Özgür Taşdemir, Ümit Vefa Özbay, Burhanettin Onur Kireçtepe, "Robotların Hukuki ve Cezai Sorumluluğu Üzerine Bir Deneme", AÜHFD, 69 (2), 2020, ss. 793-833

Sabine Gless,/Emily Silverman/Thomas Weigend, "Robotlar Zarara Neden Oluyorsa, Kim Sorumlu Tutulabilir? Kendi Kendini Süren Arabalar ve Cezai Sorumluluk", (Çev. Serkan Oğuz), Küresel Bakış, C. 23, 2017, ss.125-147.

Seda Kara Kılıçarslan, "Yapay Zekanın Hukukî Statüsü ve Hukukî Kişiliği Üzerine Tartışmalar", YBHD, (2), 2019, s. 363-389.

Sinan Sami Akkurt, "Yapay Zekanun Otonom Davranışlarından Kaynaklanan Hukuki Sorumluluk", Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, (13), 2019, ss. 39-59.

NOTLANDIRMA VE DEĞERLENDİRME

Ölçme Aracı	*Açıklama*	*Puanlama*	*Yüzde (%)*
Proje Ödevi	Sunum gününden önce e-mail olarak gönderilecek ve sunum günü ders saatinde sunulacaktır.	100	50
Final Sınavı	Final haftasında yüz yüze yapılacaktır.	100	50
Toplam		100	100

Dersin Haftalık Takvimi

Haftalar ve Konular	Kazanımlar	Aktiviteler ve Materyaller (Okuma & Video)
Hafta 1: Oryantasyon & Öğrenme Topluluğu Oluşturma Dersin kavramsal çerçevesinin ve içeriğinin tanıtımı	Bu dersin öğrenme tasarımını anlamak Yapay zekâ kavramı üzerine düşünmek Yapay zekanın tarihçesini öğrenmek Ceza adaletinde yapay zekâ araçlarının yeri ve işlevlerini tanımak	**Giriş:** Hoşgeldiniz & Tanışma **Okuma Kaynağı:** Güneş Okuyucu Ergün, "Machina Sapiens", AÜHFD, C. 72, S. 2, 2023, s. 717-758. **Video Kaynağı:** Hukukta Yapay Zekâ Etkisi hakkında: https://www.youtube.com/watch?v=De918k7ufz0
Hafta 2: Yapay zekâ ve hukuk uygulaması	Hukuk teknolojilerini tanımak Yapay zekanın hukuk mesleklerine olası etkilerini tartışmak Robot Hâkim-Savcı-Avukat-Kâtip Olası Katkı ve Zararları Üzerine Düşünmek Ceza Muhakemesinde Robot Kolluk ve Diğer Yapay Zekâ Araçlarının Kullanım Örneklerini Görmek	**Okuma Kaynağı:** Richard Susskind, Yarının Hukukçuları, Çev. Çağdaş Özcan, Lykeion, 2022. Ercan Öztemel, "Yapay Zekâ ve İnsanlığın Geleceği", TÜBA Bilimler Akademisi, https://www.tuba.gov.tr/tr/yayinlar/suresiz-yayinlar/bilim-ve-dusunce/bilisim-teknolojileri-ve-iletisim-birey-ve-toplum-guvenligi-1/yapay-zek-ve-insanligin-gelecegi Marcin Frąckiewicz, "Yapay Zeka ve Siber Suçları Önleme: Akıllı Sistemler Siber Tehditleri Tespit Etmeye ve Önlemeye Nasıl Yardımcı Oluyor?", https://ts2.com.pl/tr/yapay-zeka-ve-siber-suclari-onleme-akilli-sistemler-siber-tehditleri-tespit-etmeye-ve-onlemeye-nasil-yardimci-oluyor/ Buket Abanoz Öztürk, "Ceza Muhakemesinde Sanığın Mükerrer Suç İşleme Riskinin Hesaplanması: Compas Algoritması ve Adil Yargılanma Hakkı", Yapay Zekanın Cezai Sorumluluğu, (Editörler: Murat Balcı, Hüseyin Aydın), Haziran 2021, Adalet Yayınevi, s. 81-103. **Video Kaynağı:** Hukuk Teknolojileri: **https://www.youtube.com/watch?v=uR0zJCHdtPw**

		Dijital Çağda Avukat Olmak: **https://www.youtube.com/watch?v=QF3Rq81EFLU**
Hafta 3: Zekâ ve öğrenme kavramları üzerine düşünmek, bu kavramlarla ceza hukukunda hareket yeteneği arasında İlişki Kurmak	İnsan öğrenmesi ve makine öğrenmesi arasındaki farkları ve benzerlikleri tespit etmek Denetimli-denetimsiz öğrenme, Makine Öğrenimi, İnsansı Yapay Zekâ ve Süper Yapay Zeka kavramlarını tanımak Yapay zekanın hareket yeteneği var mıdır? Hareket teorileri çerçevesinde tartışmak	**Okuma Kaynağı:** Hatice Candan, "Adım Adım Makine Öğrenmesi Bölüm 4: Denetimli Öğrenme ve Denetimsiz Öğrenme Arasındaki Fark", https://medium.com/machine-learning-t%C3%BCrkiye/ad%C4%B1m-ad%C4%B1m-makine-%C3%B6%C4%9Frenmesi-b%C3%B6l%C3%BCm-4-denetimli-%C3%B6%C4%9Frenme-ve-denetimsiz-%C3%B6%C4%9Frenme-aras%C4%B1ndaki-fark-4aa174983380 Sinan Sami Akkurt, "Yapay Zekânın Otonom Davranışlarından Kaynaklanan Hukukî Sorumluluk", Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, (13), 2019, s. 39-59. https://dergipark.org.tr/tr/pub/mdergi/issue/45986/581875 Berrin Akbulut, "Yapay Zekâ ve Ceza Hukuku Sorumluluğu", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 27 (4), 267-319. https://dergipark.org.tr/tr/pub/ahbvuhfd/issue/80817/1339596 Özgür Taşdemir/Ümit Vefa Özbay/Burhanettin Onur Kireçtepe, "Robotların Hukuki ve Cezai Sorumluluğu Üzerine Bir Deneme", AÜHFD, 69(2) 2020, Selman Dursun, Disiplinler Arası Bir Yaklaşımla Ceza Hukukunda Hareket Kavramı ve Terimi, Seçkin Yayıncılık, 2021.
Hafta 4: Yapay zekâ ve bilinç kavramları üzerine düşünmek, bu kavramlarla ceza hukukunda hareket yeteneği ve kusur yeteneği arasında İlişki kurmak	Yapay zekâ ve bilinç problemini anlamak Zihin ve beden ilişkisinde tekçilik-düalizm Turing Testi vs. Çin Odası Argümanı Özbilinç-Yapay zekanın irade özgürlüğü var mıdır? Isaac Asimov'un Üç robot yasası	**Okuma Kaynağı:** Kemal Arıkan, "Bilinç ve Bilinçli Olmak Nedir?", https://www.kemalarikan.com/bilinc-ve-bilincli-olmak-nedir.html Mehtap Doğan, Yapay Zeka ve Bilinç Problemi, Çizgi Kitabevi, 2020. Doğan Kökdemir "Yapay Zeka Neredeyse Tamam: Peki Yapay Bilinç?, https://www.birgun.net/makale/yapay-zeka-neredeyse-tamam-peki-yapay-bilinc-449790 Olgun Değirmenci, "Yapay Zekâ ve Ceza Hukuku Sorumluluğu", Erişim: www.academia.edu/42794137/Yapay_Zeka_ve_Ceza_Sorumluluğu, ss.1-16.

Hafta 5: Yapay zekâ ve kişilik tartışmaları	Yapay zekanın hukuki statüsüne yönelik yaklaşımlar: Eşya niteliği /tüzel kişilik yaklaşımı/elektronik kişi yaklaşımını tanımank "Yapay zekâ fail olabilir mi?" sorusunu tartışmak	**Okuma Kaynağı:** Seda Kara Kılıçarslan, "Yapay Zekanın Hukuki Statüsü ve Hukuki Kişiliği Üzerine Tartışmalar", YBHD, (2), 2019, s. 363-389. Sabine Gless,/Emily Silverman/Thomas Weigend, "Robotlar Zarara Neden Oluyorsa, Kim Sorumlu Tutulabilir? Kendi Kendini Süren Arabalar ve Cezai Sorumluluk", (Çev. Serkan Oğuz), Küresel Bakış, C. 23, 2017, ss.125-147.
Hafta 6: Yapay zekâ ve manevi unsur tartışması	Yapay zeka araçlarının, örnek olarak otonom araçların ceza hukuku sorumluluğu doğabilir mi? Taksirli suçlar bakımından genel kavram ve ilkelere alternatif geliştirilebilir mi?	**Okuma Kaynağı:** Tuba Kelep Pekmez, Otonom Araçların Kullanımından Doğan Cezai Sorumluluk: Türk Hukuku Bakımından Genel Bir Değerlendirme, Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, 2018, 6(2), 173-195. . Koray Doğan, "Sürücüsüz Araçlar, Robotik Cerrahi, Endüstriyel Robotlar ve Cezai sorumluluk", D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN'a Armağan, 21(Özel S.), 2019, s. 3219-3251.
Hafta 7: Yapay zekâ ve etik tartışmalar, yapay zeka ve yaptırım problemi	1967 yılında filozof Philippa Foot'un tasarladığı bir düşünce deneyi olan Tramvay Problemini sürücüsüz araçlar bakımından yeniden tasarlamak Yapay zekaya ne tür yaptırımlar uygulanabilir? Cezanın amacı bakımından değerlendirmek	**Okuma Kaynağı:** Sacriface one person in order to save five? **https://www.mpg.de/14386104/trolley-dilemma-interntional** İoanna Kuçuradi, Etik, Ankara, Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları, 2006. **Video Kaynağı:** **https://www.youtube.com/watch?v=H1ybZmGFQa8&t=440s**

Hafta 8: Ara Değerlendirme	
Hafta 9-14 Öğrenci Sunumları	
Hafta 15: **Dönemin Değerlendirilmesi**	Örnek olaylar üzerinden dönemi değerlendirmek.